



DZIENNIK USTAW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 1 września 1939 r.

Nr 86

DEKRET PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

Poz.: 543—z dnia 1 września 1939 r. o sprawowaniu zwierzchnictwa nad Siłami Zbrojnymi, o organizacji naczelných władz wojskowych i o komisarzach cywilnych—od chwili mianowania Naczelnego Wodza 1249

ZARZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

Poz.: 544—z dnia 1 września 1939 r. o stanie wojennym 1251

543

DEKRET PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 1 września 1939 r.

o sprawowaniu zwierzchnictwa nad Siłami Zbrojnymi, o organizacji naczelných władz wojskowych i o komisarzach cywilnych — od chwili mianowania Naczelnego Wodza.

Na podstawie art. 25 ust. (5), art. 63 ust. (1) i art. 74 ustawy konstytucyjnej postanawiam co następuje:

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 1. Przepisy dekretu niniejszego stosuje się od chwili mianowania do zwolnienia Naczelnego Wodza.

Art. 2. Obszarem operacyjnym w rozumieniu dekretu niniejszego jest obszar potrzebny Siłom Zbrojnym do prowadzenia bezpośrednich działań operacyjnych naziemnych. Granice obszaru operacyjnego określa Naczelny Wódz.

Rozdział II.

Zwierzchnictwo nad Siłami Zbrojnymi.

Art. 3. Prezydent Rzeczypospolitej sprawuje zwierzchnictwo nad Siłami Zbrojnymi przez:

- 1) Naczelnego Wodza;
- 2) Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 4. 1. W sprawach, dotyczących zwierzchnictwa nad Siłami Zbrojnymi, Prezy-

dent Rzeczypospolitej wydaje akty urzędowe w formie dekretów i zarządzeń.

2. Dekrety te i zarządzenia kontrasygnuje Minister Spraw Wojskowych, a w sprawach, wykraczających poza zakres działania Ministra Spraw Wojskowych — Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych.

Rozdział III.

Naczelny Wódz.

Art. 5. Naczelny Wódz dowodzi i dysponuje całością Sił Zbrojnych Państwa.

Art. 6. Naczelnemu Wodzowi służą oprócz uprawnień, przewidzianych innymi przepisami prawnymi, uprawnienia przewidziane w art. 7 — 9.

Art. 7. Naczelnemu Wodzowi służy inicjatywa, ogólne kierownictwo oraz prawo udziału Rządu w wiążących wytycznych i instrukcjach w sprawach, łączących się bezpośrednio z działaniami orężnymi, w szczególności co do:

- 1) bezpieczeństwa Sił Zbrojnych;
- 2) obrony przeciwlotniczej;
- 3) ochrony linii i obiektów komunikacyjnych oraz innych szczególnie ważnych obiektów.

Art. 8. Naczelnemu Wodzowi służy prawo stawiania Rządowi wiążących postulatów:

1) w sprawach mających związek z obronnością Państwa, w szczególności co do:

- a) zwalczania akcji antypaństwowej,
- b) porządku i bezpieczeństwa publicznego,

c) ochrony obiektów przemysłowych i użyteczności publicznej;

2) co do zmian na obszarze operacyjnym obsady osobowej organów rządowych I i II instancji oraz organów samorządu terytorialnego.

Art. 9. Naczelnemu Wodzowi służy prawo stawiania Rządowi wiążących postulatów co do wydawania bądź początkowania aktów prawodawczych i zarządzeń ogólnych w sprawach, wymienionych w art. 7 i 8.

Art. 10. 1. Uprawnienia analogiczne do określonych w art. 7 — 9 służą z upoważnienia Naczelnego Wodza podległym mu władzom wojskowym na obszarze operacyjnym wobec władz administracyjnych I i II instancji.

2. Naczelnny Wódz określi zakres uprawnień służących z mocy ust. 1 poszczególnym władzom wojskowym w stosunku do określonych władz administracyjnych.

Rozdział IV.

Minister Spraw Wojskowych.

Art. 11. 1. Minister Spraw Wojskowych:

1) reprezentuje w Rządzie sprawy Sił Zbrojnych według dyrektyw Naczelnego Wodza;

2) powołuje i szkoli nowe roczniki poborowych oraz innych osób, obowiązanych do służby wojskowej;

3) uzupełnia braki w ludziach i zwierzętach w już istniejących jednostkach Sił Zbrojnych oraz formuje nowe jednostki;

4) pokrywa wszelkie zapotrzebowania materiałowe Sił Zbrojnych.

2. Naczelnny Wódz może poruczyć Ministrowi Spraw Wojskowych zadania dowódcy wojskowego i inne zadania szczególne.

3. Poza tym zakres działania Ministra Spraw Wojskowych określają obowiązujące przepisy.

4. Minister Spraw Wojskowych dysponuje aparatem kierowniczym i wykonawczym, niezbędnym do należytego spełniania ciążących na nim zadań.

Rozdział V.

Główny Komisarz Cywilny.

Art. 12. 1. Ustanawia się urząd Głównego Komisarza Cywilnego.

2. Urząd Głównego Komisarza Cywilnego pełni — jako zadanie szczególne — mianowany w tym celu minister.

3. Przed przedstawieniem wniosku o mianowanie Prezes Rady Ministrów zasięga opinii Naczelnego Wodza.

4. Główny Komisarz Cywilny przebywa zasadniczo w Kwaterze Głównej Naczelnego Wodza.

5. Organem pracy Głównego Komisarza Cywilnego jest Biuro Głównego Komisarza Cywilnego, wchodzące w skład Kwatery Głównej Naczelnego Wodza.

Art. 13. 1. Głównemu Komisarzowi Cywilnemu służą na obszarze operacyjnym uprawnienia władz naczelných w zakresie całej administracji rządowej, z wyjątkiem administracji: wojskowej, wymiaru sprawiedliwości, kolejnictwa oraz poczt i telegrafów:

1) w sprawach łączących się bezpośrednio z działaniami orężnymi, w szczególności co do:

- a) bezpieczeństwa Sił Zbrojnych,
- b) obrony przeciwlotniczej,
- c) ochrony linii i obiektów komunikacyjnych oraz innych szczególnie ważnych obiektów,
- d) wycofania władz, ludności i mienia,
- e) niszczeń oraz

2) w sprawach mających związek z obronnością Państwa, w szczególności co do:

- a) zwalczania akcji antypaństwowej,
- b) porządku i bezpieczeństwa publicznego,
- c) ochrony obiektów przemysłowych i użyteczności publicznej,
- d) świadczeń osobistych i rzeczowych, odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa oraz zakwaterowania wojska i marynarki wojennej,
- e) warunków zdrowotnych ludzi i zwierząt.

2. Bliższe określenie rodzaju tych spraw zawierać będą rozporządzenia Głównego Komisarza Cywilnego.

Art. 14. 1. Głównemu Komisarzowi Cywilnemu służy w sprawach wymienionych w art. 13 prawo wydawania dla obszaru operacyjnego rozporządzeń w przypadkach, w których w myśl obowiązujących przepisów prawnych prawo to służy Prezesowi Rady Ministrów, Radzie Ministrów lub ministrom.

2. Wydane przez siebie zarządzenia o charakterze ogólnym Główny Komisarz Cywilny przesyła do wiadomości zainteresowanym ministrom.

Art. 15. Główny Komisarz Cywilny może usuwać od pełnienia obowiązków służbowych podległych mu funkcjonariuszów państwowych — z wyjątkiem wojewodów — oraz funkcjonariuszów samorządowych, czynnych na obszarze operacyjnym, jak również wyznaczać

na ich miejsce zastępców; może również żądać obsadzenia na tym obszarze wolnych stanowisk.

Art. 16. W sprawach, wymienionych w art. 13 ust. 1 pkt 1), Główny Komisarz Cywilny działa na skutek inicjatywy Naczelnego Wodza oraz w ramach otrzymanych od niego wytycznych i instrukcji; w sprawach, wymienionych w art. 13 ust. 1 pkt 2) oraz w art. 15, działa także z własnej inicjatywy, przy czym postawione mu przez Naczelnego Wodza postulaty są wiążące.

Art. 17. Projekty aktów prawodawczych oraz zarządzeń ogólnych, które dotyczą spraw określonych w art. 13 oraz spraw związanych z zaopatrzeniem Sił Zbrojnych, należy — jeżeli przepisy szczególne nie przewidują innego trybu uzgodnienia takich projektów z Naczelnym Wodzem — przysyłać Głównemu Komisarzowi Cywilnemu, który je przedstawia Naczelnemu Wodzowi, po czym ewentualne postulaty Naczelnego Wodza przekazuje Rządowi.

Art. 18. Główny Komisarz Cywilny:

1) bada sprawozdania i wnioski władz administracyjnych, czynnych na obszarze operacyjnym;

2) udziela komisarzom cywilnym wskazówek co do trybu ich urzędowania oraz może co do tego żądać od nich wyjaśnień i sprawozdań.

Rozdział VI.

Komisarze cywilni.

Art. 19. 1. Przy dowódcach wojskowych, wskazanych przez Naczelnego Wodza, ustanowieni będą dla współpracy tych dowódców z zainteresowanymi wojewodami komisarze cywilni.

2. Komisarze cywilnych mianuje Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Naczelnym Wodzem.

3. Komisarze cywilni wraz z personelem pomocniczym podlegają tym dowódcom, przy których zostali ustanowieni i wchodzi w skład ich kwater głównych.

Art. 20. 1. Do zadań komisarzy cywilnych należy przedstawianie dowódcy wojskowemu:

1) spraw związanych z uprawnieniami tych dowódców wobec władz administracyjnych;

2) spraw dotyczących interesów ludności w zakresie świadczeń na rzecz wojska oraz rozszczeń materialnych osób cywilnych do władz i osób wojskowych;

3) informacji o zasobach gospodarczych, stosunkach społecznych i narodowościowych na obszarze właściwego województwa.

2. Instrukcja władz wojskowych określi szczegółowo zakres działania komisarzy cywilnych oraz ich stosunek do Głównego Komisarza Cywilnego.

Rozdział VII.

Przepisy końcowe.

Art. 21. Wykonanie dekretu niniejszego porucza się Prezesowi Rady Ministrów oraz Ministrom Spraw Wewnętrznych i Spraw Wojskowych.

Art. 22. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów
i Minister Spraw Wewnętrznych:
Stawoj Składkowski

Minister Spraw Wojskowych: *Kasprzycki*

544

ZARZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 1 września 1939 r.

o stanie wojennym.

Na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1939 r. o stanie wojennym (Dz. U. R. P. Nr 57, poz. 366) zarządzam stan wojenny na obszarze całego Państwa.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów: *Stawoj Składkowski*

Minister Spraw Wojskowych: *Kasprzycki*